

Proseguim aquest espai de reflexió, encetat en el número 383 de RADAR, que emmarquem en la nostra realitat més immediata, la de Catalunya; en aquesta ocasió posem l'atenció en la seva dimensió identitària.

Diguem d'entrada que el nostre poble el formen persones amb identitats diverses ja que pertanyen, en origen, a d'altres cultures. Aquest fet, lluny de fer-nos concloure que no podem parlar d'una identitat catalana genuïna, ens porta, d'una banda, a afirmar-la i a defensar-la sense excloure la dels altres i, de l'altra, a reconèixer la capacitat que ella ha tingut i té de perdurar en el temps –malgrat els avatars històrics–, d'enriquir-se amb aportacions d'altres identitats i de conuiu-hi pacíficament, respectant-les i, si fa al cas, promovent-les.

Parlar d'identitat del nostre poble és parlar de la nostra identitat personal. La Doctrina Social de l'Església remarca la importància decisiva de la família i el seu caràcter formatiu en la forja d'aquesta identitat tant personal com col·lectiva.

“Els pares donen la vida introduint els fills en l'existència humana en un poble, en una nació, en una cultura. Els pares engendren els fills, en un cert sentit, també per a la nació, a fi que en siguin membres i participin del seu patrimoni històric i cultural. Des del principi, la família es va delineant d'alguna manera amb els mateixos traços de la nació a la qual pertany, i en frueix. Si ens endinsem en aquesta dimensió formativa, constatem que la família educa en funció de la nació. Ho fa començant la seva tasca pel que és més senzill: la llengua i, d'aquesta manera, possibilita que l'home, infant encara, aprengui a parlar per tal d'esdevenir membre no solament de la comunitat familiar, sinó també de la seva nació. Cadascú assumeix en la família els continguts i els valors que componen, en el seu conjunt, la cultura d'una determinada nació.

La cultura és la clau que possibilita d'accedir als secrets més profunds i més gelosament custodiats de la vida dels pobles; és l'expressió fonamental i unificadora de la seva existència, perquè en la cultura es troben les riqueses, gairebé inexpressables, de les conviccions religioses, de la història, del patrimoni literari i artístic, del substrat etnològic, de les actituds i de la *forma mentis* dels pobles. Dir cultura significa expressar amb una sola paraula la identitat nacional que constitueix l'ànima dels pobles i que sobreviu malgrat les condicions adverses, les proves de tota mena, els cataclismes històrics o naturals. Allò que caracteritza un poble és precisament la seva cultura, les seves formes d'expressar el propi ésser i sentir, els seus valors i desvalors, les seves creacions, les seves maneres de relacionar-se, de treballar, de celebrar la vida.

Hi ha una sobirania fonamental de la societat que es manifesta en la cultura de la nació. Es tracta de la sobirania per la qual l'home és, al mateix temps, sobirà suprem. Cal vetllar per aquesta sobirania fonamental que posseeix cada nació en virtut de la seva pròpia cultura. Cal protegir-la com la nineta dels ulls per a l'esdevenidor de la gran família humana.

No s'ha de permetre que aquesta sobirania fonamental esdevingui una presa de qualsevol interès polític i econòmic ni que esdevingui víctima dels totalitarismes, imperialismes o hegemonies per a les quals l'home no compta si no com a objecte

de dominació i no com a subjecte de la seva pròpia existència humana. Per a aquests també la nació –la seva pròpia nació o les altres– només compta com a objecte de dominació i esquer d'interessos diversos, i no com a subjecte: el subjecte de la sobirania que prové de la cultura autèntica que li pertany en sentit propi.”

El mateix Papa Joan Pau II, l'any 1980 es preguntava: “¿No hi ha, en el mapa d'Europa i del món, nacions que posseeixen una meravellosa sobirania històrica, provinent de la seva cultura i que, amb tot, al mateix temps estan privades de la seva total sobirania?” Han passat trenta-quatre anys des de que el papa Polonès plantejà aquesta pregunta. Els catalans podíem aleshores i podem encara avui respondre-hi afirmativament i amb propietat.

En la recent Exhortació apostòlica, *Evangelii Gaudium*, el papa Francesc, referint-se a les diverses expressions de la vida cristiana que es donen en el Poble de Déu, afirma sobre la cultura, que “es tracta de l'estil de vida que té una societat determinada, de la manera pròpia que tenen els seus membres de relacionar-se entre ells, amb les altres criatures i amb Déu. Així entesa, la cultura comprèn la totalitat de la vida d'un poble. Cada poble, en el seu esdevenir històric, desenvolupa la seva pròpia cultura amb legítima autonomia...Cada poble és creador de la seva cultura i protagonista de la seva història. La cultura és quelcom dinàmic, que un poble recrea permanentment, i cada generació transmet a la següent un sistema d'actituds davant les distintes situacions existencials, que aquesta ha de reformular enfront de els seus propis desafiaments. L'ésser humà és al mateix temps fill i pare de la cultura a què pertany.”

No vull acabar aquesta reflexió sense referir-me, una vegada més, al caràcter transcendent de tota identitat nacional. El text de referència obligada és el discurs del Papa Joan Pau II, el dia 10 de juny de 1996, a l'Associació de víctimes d'Auschwitz, quan li lliuraren els «Llibres dels morts d'Auschwitz»:

“Les persones, els noms de les quals contenen aquests llibres, foren empresonades, patiren suplicis i finalment foren privades de la vida, en la major part dels casos només perquè pertanyien a una determinada nació més que no pas a una altra. El fet d'haver nascut Polonesos, Hebreus, Rom o Russos i d'haver mantingut la pròpia identitat nacional, els fou imputat com a culpa mereixedora de mort. Tanmateix, a la llum de la fe, veiem que aquest testimoni de fidelitat heroica a la pròpia pertinença nacional ha esdevingut l'holocaust que les ha unides a Déu en l'eternitat, i semença de pau per a les generacions futures... Accepto, doncs, els «Llibres dels morts d'Auschwitz» com una exhortació a fi que, en la generació que entra en el tercer mil·lenni, sigui conreat el sentit de la pròpia identitat nacional, sigui despertat el respecte per la riquesa de la nativa tradició cultural i per aquells valors perennes defensats en silenci pels màrtirs d'Auschwitz i d'altres camps d'extermini. Recordant els noms d'aquells que donaren la vida com a fills de la pròpia nació, preguem a fi que l'Esperit de Déu renovi en nosaltres la consciència que la fidelitat a la identitat nacional també posseeix un valor religiós.”

Conreem i defensem, per tant, la nostra identitat nacional a títol, també, d'una dimensió transcendent, la seva dimensió religiosa.